

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

18. ledna 2017¹

„Řízení o předběžné otázce — Daně — Společný systém daně z přidané hodnoty — Zdanitelná plnění — Pojem ‚poskytnutí služby za úplatu‘ — Platba poplatků organizacím pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících z titulu spravedlivé odměny — Vyloučení“

Ve věci C-37/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Naczelnny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud, Polsko) ze dne 12. října 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 22. ledna 2016, v řízení

Minister Finansów

proti

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP),

za přítomnosti:

Prokuratura Generalna,

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, J. Malenovský (zpravodaj) a M. Safjan, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP) A. Załęskou, daňovou poradkyní

¹ — * Jednací jazyk: polština.

- za Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol M. Poniewskim, jako zmocněncem,
- za Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska T. Michalikiem, daňovým poradcem,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za řeckou vládu A. Magrippi a S. Charitaki, jako zmocněnkyněmi,
- za Evropskou komisi L. Lozano Palacios a M. Owsiany-Hornung, jako zmocněnkyněmi,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyloučení generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. 2006, L 347, s. 1), ve znění směrnice Rady 2010/45/EU ze dne 13. července 2010 (Úř. věst. 2010, L 189, s. 1) (dále jen „směrnice o DPH“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Minister Finansów (ministr financí, Polsko) a Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP) [sdružení výkonných umělců interpretujících hudební díla s hlasovým doprovodem i bez něj (SAWP), se sídlem ve Varšavě (Polsko)] v otázce, zda poplatky ze zařízení pro záznam a rozmnožování děl chráněných autorským právem nebo předmětů práv s ním souvisejících a z nosičů pro záznam takových děl či předmětů podléhá dani z přidané hodnoty (DPH).

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice o DPH

- 3 Článek 2 odst. 1 písm. c) směrnice o DPH stanoví:

„Předmětem DPH jsou tato plnění:

[...]

- c) poskytnutí služby za úplatu uskutečněné v rámci členského státu osobou povinnou k dani, která jedná jako taková;“.

- 4 Článek 24 odst. 1 směrnice o DPH stanoví:

„Poskytnutím služby se rozumí každé plnění, které není dodáním zboží.“

5 Článek 25 směrnice o DPH stanoví:

„Poskytnutí služby může mimo jiné spočívat v některém z těchto plnění:

- a) postoupení nehmotného majetku bez ohledu na to, zda je vázán na určitý dokument zakládající vlastnické právo či nikoli;
- b) přijetí závazku zdržet se určitého jednání nebo strpět určité jednání nebo situaci;
- c) vykonání služby na základě příkazu vydaného orgánem veřejné moci nebo jeho jménem nebo vyplývající ze zákona.“

6 Článek 220 odst. 1 směrnice o DPH stanoví:

„Každá osoba povinná k dani zajistí, že buď ona sama, nebo pořizovatel zboží nebo příjemce služby, nebo jejím jménem a na její účet třetí osoba vystaví fakturu v těchto případech:

- 1) za dodání zboží nebo poskytnutí služby jiné osobě povinné k dani nebo právnické osobě nepovinné k dani;

[...]“

Směrnice 2001/29/ES

7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230) v článku 2 stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

- a) pro autory v případě jejich děl;
- b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;
- c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;
- d) pro výrobce prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů;
- e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

8 Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 stanoví:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

[...]

- b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6.“

Polské právo

Ustanovení týkající se DPH

- 9 Ustawa o podatku od towarów i usług (zákon o dani ze zboží a služeb) ze dne 11. března 2004 (Dz. U. 2011, částka 177, č. 1054), ve znění použitelném na skutkový stav ve věci v původním řízení, v čl. 5 odst. 1 stanoví:

„Předmětem DPH je:

- 1) dodání zboží a poskytnutí služby za úplatu uskutečněné v tuzemsku.“

- 10 Článek 8 odst. 1 a 2a uvedeného zákona stanoví:

„1. Poskytnutím služby uvedeným v čl. 5 odst. 1 bodě 1 se rozumí každé plnění uskutečněné pro fyzickou osobu, právnickou osobu nebo útvar bez právní subjektivity, které není dodáním zboží ve smyslu článku 7, včetně:

- 1) postoupení nehmotného majetku bez ohledu na formu právního úkonu, kterým je převod uskutečněn;

[...]

2a. Jestliže se osoba povinná k dani podílí na poskytnutí služby a jedná přitom vlastním jménem, avšak na účet jiné osoby, má se za to, že obdržela i poskytla tuto službu ona sama.

[...]“

Ustanovení týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících

- 11 Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (zákon o autorském právu a právech s ním souvisejících) ze dne 4. února 1994 (Dz. U. 2006, částka 90, č. 631), ve znění použitelném na skutkový stav ve věci v původním řízení (dále jen „zákon ze dne 4. února 1994 o autorském právu a právech s ním souvisejících“), v článku 20 stanoví:

„1. Výrobci a dovozci:

- 1) magnetofonů, videorekordérů a obdobných zařízení,
- 2) fotokopírek, skenerů a obdobných reprografických zařízení umožňujících částečné nebo úplné kopírování zveřejněného díla,
- 3) prázdných nosičů pro záznam děl nebo předmětů práv souvisejících s autorským právem pro soukromé užití s využitím zařízení uvedených v bodech 1 a 2

jsou povinni uhradit organizacím pro kolektivní správu práv určeným dle odstavce 5, jednajícím na účet autorů, výkonných umělců, výrobců zvukových a obrazových záznamů a vydavatelů, poplatků ve výši nepřesahující 3 % částky získané prodejem uvedených zařízení a nosičů.

2. Částka získaná z poplatků za prodej magnetofonů, obdobných zařízení a souvisejících prázdných nosičů se rozdělí následovně:

- 1) 50 % autorům;

- 2) 25 % výkonným umělcům;
- 3) 25 % výrobcům zvukových záznamů.

[...]

4. Částka získaná z poplatků za prodej reprografických zařízení a souvisejících prázdných nosičů se rozdělí následovně:

- 1) 50 % autorům;
- 2) 50 % vydavatelům.

5. Po konzultaci s organizacemi pro kolektivní správu autorských práv či práv s nimi souvisejících, sdružení autorů, výkonných umělců, výrobců zvukových a obrazových záznamů a vydavatelů, jakož i organizací výrobců či dovozců zařízení a prázdných nosičů uvedených v odstavci 1 ministr s působností na úseku kultury a ochrany národního dědictví určí vyhláškou: kategorie zařízení a nosičů a výši poplatků uvedených v odstavci 1 podle schopnosti zařízení nebo nosiče reprodukovat dílo a rovněž podle toho, zda je lze použít pro jiné účely než reprodukci děl, způsob výběru a rozdělování poplatků a organizace pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících oprávněné k výběru poplatků.“

- 12 Článek 201 odst. 1 zákona ze dne 4. února 1994 o autorském právu a právech s ním souvisejících stanoví:

„Majitelé reprografických zařízení vykonávající hospodářskou činnost spočívající v rozmnožování děl pro soukromé užití třetími osobami jsou povinni prostřednictvím organizací pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících odvádět autorům a vydavatelům poplatky do výše 3 % souvisejících příjmů, s výjimkou případů, kdy byla rozmnoženina pořízena na základě smlouvy uzavřené s nositelem práv. Tyto poplatky připadnou autorům a vydavatelům rovným dílem.“

- 13 Článek 104 odst. 1 zákona ze dne 4. února 1994 o autorském právu a právech s ním souvisejících stanoví:

„Organizacemi pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících [...] ve smyslu tohoto zákona jsou sdružení autorů, výkonných umělců či výrobců nebo organizace rozhlasového či televizního vysílání, jejichž úkolem je na základě jejich stanov kolektivní správa a ochrana autorských práv a práv s nimi souvisejících, která jim byla svěřena, a výkon pravomocí vyplývajících ze zákona.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 14 Sdružení SAWP požádalo ministra financí o individuální výklad k otázce, zda poplatky z prázdných nosičů a ze záznamových a rozmnožovacích zařízení, jež platí výrobcům a dovozcům takových zařízení a nosičů na základě článku 20 zákona ze dne 4. února 1994 o autorském právu a právech s ním souvisejících, jsou předmětem DPH.
- 15 V individuálním výkladu ze dne 20. srpna 2012 ministr financí uvedl, že částky, které výrobcům a dovozcům prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení platí sdružení SAWP, jsou platbou za užití autorských práv či práv s nimi souvisejících, jež jsou spojena s prodejem zařízení sloužících ke kopírování a záznamu děl, a že tedy tyto částky musí být považovány za platbu za služby, jež poskytují nositelé autorských práv či práv s nimi souvisejících, a jako takové musí být předmětem DPH.

- 16 Sdružení SAWP následně podalo žalobu k Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (krajský správní soud ve Varšavě, Polsko) s návrhem na zrušení zmíněného individuálního výkladu.
- 17 Rozsudkem ze dne 12. června 2013 Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (krajský správní soud ve Varšavě) shledal žalobu opodstatněnou.
- 18 Ministr financí podal kasační stížnost k Naczelny Sąd Administracyjny (Nejvyšší správní soud, Polsko), který se s poukazem na to, že v současnosti vedle sebe existují v polské judikatuře dva protichůdné názory na tuto otázku, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Poskytují autoři, výkonní umělci a další nositelé práv služby ve smyslu čl. 24 odst. 1 a čl. 25 písm. a) směrnice o DPH výrobcům a dovozcům magnetofonů, obdobných zařízení a prázdných nosičů, z nichž organizace pro kolektivní správu vybírají na jejich účet, ale svým jménem, poplatky z titulu jejich prodeje?
- 2) Jednají v případě kladné odpovědi na první otázku organizace pro kolektivní správu při výběru poplatků ze zařízení a nosičů z titulu jejich prodeje uskutečňovaného výrobcí a dovozci jako osoby povinné k dani uvedené v článku 28 směrnice o DPH, a jsou tak povinny při této činnosti vydávat pro účely čl. 220 odst. 1 bodu 1 uvedené směrnice výrobcům a dovozcům magnetofonů, obdobných zařízení a prázdných nosičů faktury, na nichž bude uvedena DPH odváděná z vybraných poplatků, a jsou v okamžiku, kdy jsou poplatky vybrané na účet autorů, výkonných umělců a dalších nositelů práv rozdělovány, tito povinni doložit příjem z poplatků fakturou uvádějící DPH vystavenou organizaci pro kolektivní správu, která poplatky vybrala?“

K předběžným otázkám

- 19 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být směrnice o DPH vykládána v tom smyslu, že nositelé práv na rozmnožování poskytují službu ve smyslu této směrnice výrobcům a dovozcům prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení, z nichž organizace pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících vybírají na účet těchto nositelů práv, avšak vlastním jménem, poplatky z titulu prodeje těchto zařízení a nosičů.
- 20 Článek 24 odst. 1 směrnice o DPH vymezuje „poskytnutí služby“ v protikladu k „dodání zboží“. Podle tohoto ustanovení je totiž třeba poskytnutím služby rozumět každé plnění, které není dodáním zboží.
- 21 V daném případě je nesporné, že plnění, o které jde ve věci v původním řízení, není dodáním zboží ve smyslu čl. 24 odst. 1 směrnice o DPH.
- 22 Článek 25 směrnice o DPH obsahuje demonstrativní výčet tří různých plnění, která lze kvalifikovat jako poskytnutí služby, včetně plnění podle písmene a), kterým je postoupení nehmotného majetku.
- 23 V souvislosti s použitelností tohoto článku si předkládající soud klade otázku, zda takové plnění, o jaké jde ve věci v původním řízení, může být postoupením nehmotného majetku ve smyslu písmene a) uvedeného článku, a zda tedy může být kvalifikováno jako poskytnutí služby.
- 24 Před zodpovězením této otázky je však třeba posoudit, zda je takové plnění uskutečněno za úplatu. Podle čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice o DPH totiž za všech okolností platí, že k tomu, aby se tato směrnice na takové poskytnutí služby vztáhla, musí být uskutečněno za úplatu.

- 25 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je poskytování služeb uskutečněno „za úplatu“ ve smyslu směrnice o DPH pouze tehdy, pokud mezi poskytovatelem a příjemcem existuje právní vztah, v jehož rámci jsou vzájemně poskytnuta plnění, přičemž odměna obdržená poskytovatelem představuje skutečnou protihodnotu služby poskytnuté příjemci (viz rozsudek ze dne 22. června 2016, Český rozhlas, C-11/15, EU:C:2016:470, bod 21 a citovaná judikatura).
- 26 Soudní dvůr rozhodl, že tomu tak je, existuje-li přímá souvislost mezi poskytnutou službou a získanou protihodnotou a pokud zaplacené částky představují skutečné protiplnění za individualizovatelnou službu poskytnutou v rámci takového právního vztahu (rozsudek ze dne 18. července 2007, Sociétés thermale d’Eugénie-les-Bains, C-277/05, EU:C:2007:440, bod 19).
- 27 V daném případě přitom zaprvé nic nenasvědčuje existenci právního vztahu, v jehož rámci by docházelo k vzájemnému poskytování plnění mezi nositeli práv na rozmnožování či případně organizací pro kolektivní správu takových práv na jedné straně a výrobci a dovozci prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení na straně druhé.
- 28 Povinnost platit takové poplatky, o jaké jde ve věci v původním řízení, totiž výrobcům a dovozcům ukládá vnitrostátní zákon, který rovněž stanoví jejich výši.
- 29 Zadruhé nelze mít za to, že by poplatková povinnost výrobců a dovozců prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení plynula z poskytnutí určité služby, jejíž by byla přímou protihodnotou.
- 30 Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že takové poplatky, o jaké jde ve věci v původním řízení, jsou určeny k financování spravedlivé odměny pro nositele práv na rozmnožování. Spravedlivá odměna přitom není přímou protihodnotou žádné služby, neboť má souvislost s újmou, která těmto nositelům práv vznikla v důsledku rozmnožení jejich chráněných děl bez jejich svolení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 40).
- 31 Takové plnění, o jaké jde ve věci v původním řízení, tedy nelze považovat za uskutečněné za úplatu ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice o DPH.
- 32 Za těchto podmínek a z důvodu, jenž vyplývá z bodu 24 tohoto rozsudku, je třeba uvést, že i kdyby bylo možné, že ve vztahu k výrobcům a dovozcům prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení nositelé práv na rozmnožování postupují nehmotný majetek ve smyslu čl. 25 písm. a) směrnice o DPH, což není zapotřebí zkoumat, uvedené plnění každopádně do působnosti této směrnice nespadá.
- 33 Z výše uvedeného vyplývá, že na první otázku je třeba odpovědět tak, že směrnice o DPH musí být vykládána v tom smyslu, že nositelé práv na rozmnožování neposkytují službu ve smyslu této směrnice výrobcům a dovozcům prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení, z nichž organizace pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících vybírají na účet těchto nositelů práv, avšak vlastním jménem, poplatky z titulu prodeje těchto zařízení a nosičů.
- 34 Na druhou otázku není namístě odpovídat, neboť byla položena pro případ kladné odpovědi na první otázku.

K nákladům řízení

- 35 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty, ve znění směrnice Rady 2010/45/EU ze dne 13. července 2010, musí být vykládána v tom smyslu, že nositelé práv na rozmnožování neposkytují službu ve smyslu této směrnice výrobcům a dovozcům prázdných nosičů a záznamových a rozmnožovacích zařízení, z nichž organizace pro kolektivní správu autorských práv a práv s nimi souvisejících vybírají na účet těchto nositelů práv, avšak vlastním jménem, poplatky z titulu prodeje těchto zařízení a nosičů.

Podpisy